एकाइ १० · हजुरआमाको जन्मोत्सव

अध्ययन टिपोट

BLE मा कस्तो प्रश्न सोधिन्छ

- **CDC को तालिका एकाइ होइन, सिप जाँच्छ:** शब्दभण्डार ६ · वर्णविन्यास ३ · भाषिक संरचना ७ · पठन बोध ७ · बुँदा टिपोट र सारांश लेखन ४ · निर्देशित रचना ३ · व्यावहारिक लेखन ३ · भाव विस्तार/व्याख्या ३ · पाठगत बोध ९ · निबन्ध लेखन ५
- **शब्दार्थ (२):** फ्रेम (आगन्तुक)
  - आरोग्य
  - वात्सल्य
  - द्विविधा
- **शब्द पहिचान (२):** पर्यायवाची, विपरीतार्थी: सरम, लाज; अभागी, भाग्यमानी
- **शुद्ध शब्द (१), वाक्य सम्पादन (२):** ग्यँ/ज्ञ
  - प्रतिज्ञा
  - विज्ञ
  - प्रज्ञा
- **शब्दवर्ग (२):** चारमध्ये एउटा क्रियायोगी, नामयोगी, संयोजक, विस्मयादिबोधक वा निपात; तालिकाको नमुनामा **पो**
- **बुँदा टिपोट, सारांश (४):** सय शब्दसम्मको अंशबाट
- **निर्देशित रचना (३):** कथा वा जीवनीको एक र दैनिकी, संवाद वा मनोवादको एकमध्ये एक; मनोवादमा
  - स्थान, समय, पात्र
  - कोष्ठक
  - टुङ्गो
  - ‘म’ को शैली
- **भाव विस्तार वा व्याख्या (३):** ‘उपहार हृदयबाट समर्पण गरेर दिइन्छ।’
- **पाठगत बोध (४):** अंशबाट छोटा प्रश्न; ५ अङ्कको सूचीमा मनोवाद छैन, संवाद छ
- **निबन्ध लेखन (५):** ‘मेरी हजुरआमा’ जस्ता आत्मपरक शीर्षक; १२५ शब्दभन्दा नघटाई

पाठको सार

- **विधा: मनोवाद** (एकालाप, आत्मालाप): आफैँसँग गरिने एकोहोरो कुराकानी; रूपकअन्तर्गत
- **स्थान:** आफ्नै कोठा
- **समय:** अपराह्न ३ बजे
- **पात्र:** विनोद चन्द
- **परिवेश:** बझाङको खप्तड छान्ना गाउँपालिका, पुख्र्यौंली घरको माथिल्लो तला
- **विषय:** पर्सि हजुरआमाको **चौरासी पूजा**मा के उपहार दिने?
- **खुलदुली:** मनभित्रको बेचैनी, जान्ने उत्सुकता

कुरा	संवाद	मनोवाद
पात्र	दुई वा बढी	एउटै
कोसँग	अर्को पात्रसँग	आफैँसँग
प्रश्नको उत्तर	अर्को पात्रले	आफैँ सोध्ने, आफैँ खोज्ने
शैली	तिमी, तपाईं	‘म’ (प्रथम पुरुष)
कोष्ठक	ठाउँ, समय, हाउभाउ	हाउभाउ र मनको मोड पनि

मनको यात्रा

- **१:** पर्सि नै जन्मदिन; केही सुरसार छैन; अम्खोराबाट पानी (छटपटी)
- **२:** साथीलाई किताब, क्यालकुलेटर पुग्थ्यो; हजुरआमालाई **स्मरणीय** उपहार, आरोग्यको कामना
- **३:** ममतामयी काख, वात्सल्यको खानी; चाउरी, लट्ठी तर कडा मिजास; उमेर ८४; **पहिलो मोड:** कान्छो सदस्य, उपहार नै दिनुपर्छ र?
- **४: उपहार हृदयबाट समर्पण गरेर दिइन्छ** (मूल भनाइ); उठ्न खोज्दाखोज्दै फेरि बस्छ
- **५:** जो आए पनि चिनाउने बानी; ‘धत्!’; फुपाजु = बुबाका साक्खे भिनाजु वा बहिनीज्वाइँ
- **६:** दसैँमा ‘नन्द र आमाजू’ सुनेर ट्वाल्ल
- **७:** पैसा छैन, द्विविधा; ‘नल्याऊँ कि’; साथीसँग मिल्ने कुरामा लाज
- **अन्त्य:** दुई घण्टापछि सम्झन्छ: हप्ता दिनअघि बनाएको **पूर्णकदको तस्बिर**; फ्रेम, फूलको माला, सँगै फोटो; खर्च खल्तीले धान्ने; हजुरआमाको बोलावट

सन्देश: उपहारको मोल पैसाले होइन, हृदयले तोक्छ

- ज्येष्ठ सदस्यको सम्मान; नातागोताको ज्ञान बुढापाकाबाट सर्छ
- ठुलो परिवारको सम्पत्ति सम्बन्ध; आफ्नै सिपको कुरा महँगो सामानभन्दा अर्थपूर्ण

मनोवादका तत्त्व

- **हाउभाउ:** (जुरुक्क उठेर खाटमा पल्टिँदै), (गम्भीर हुँदै), (लज्जित हुँदै)
- **सम्झना, कल्पना:** दसैँको घटना; पर्सिको दृश्य
- **भाषाशैली:** प्रथम पुरुष, छोटा वाक्य, विस्मयादिबोधक र निपात धेरै
- **अपूर्ण वाक्य (...):** सोच मोडिएको देखाउने
- **निष्कर्ष:** तस्बिरको योजनाले मन शान्त

विनोदको स्वभाव:

- मायालु (खाजाखर्च नै लगाउने)
- इमानदार (‘धत्!’)
- लजालु
- सिर्जनशील

शीर्षक: उत्सवको दृश्य छैन, सारा सोच त्यसैमा; घटनाले मनमा ल्याएको हलचल → सार्थक

- **आँखामा राखे पनि नबिझाउने:** अत्यन्त प्यारो
- **ट्वाल्ल पर्नु:** नबुझेर अचम्मले हेरिरहनु
- **मक्ख पर्नु:** खुसीले फुरुक्क
- **सुरसार नहुनु:** तयारी नहुनु

शब्दार्थ

अपराह्न / पुख्र्यौंली: दिउँसोको पछिल्लो भाग / पुर्खादेखि चलिआएको
सलबलाउनु / थ्याच्च: भित्रभित्रै चलमलाउनु / एकैचोटि बस्ने किसिमले
सुरसार / काँस: तयारी, जोहो / तामा र राङको मिश्रधातु

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
https://science-playground.com/learn/grade-8-nepali/hajuraamako-janmotsav

अम्खोरा / चौरासी पूजा: बिट फर्केको भाँडो / ८४ वर्ष पुगेपछिको पूजा
स्मरणीय / आरोग्य: सम्झना गर्न लायक / तन्दुरुस्ती
वात्सल्य / मिजास: सन्तानप्रतिको ममता / शीलस्वभाव
हर्षविभोर / साक्खे: खुसीले विह्वल / एउटै आमाबाट जन्मेको
सरम / साइनु: लाज / नातागोता
द्विविधा / खल्लो: अलमल, दोधार / नमिठो
घोत्लिनु / पूर्णकद: गहिरो सोचमा पर्नु / पूरै शरीरको जिउडाल
उपहार / अलमल: खुसियालीमा दिइने भेट / भ्रम पैदा हुने स्थिति

नाता	को	कसले भन्ने
फुपू / फुपाजु	बुबाकी दिदीबहिनी / उनका लोग्ने	छोराछोरीले
ठुलाबुबा, ठुलीआमा	बुबाका दाजु, भाउजू	छोराछोरीले
काका, काकी	बुबाका भाइ, भाइबुहारी	छोराछोरीले
मामा, माइजू	आमाका दाजुभाइ, श्रीमती	छोराछोरीले
नन्द / आमाजू	लोग्नेकी **बहिनी / दिदी**	श्रीमतीले
देवर / देवरानी	लोग्नेको भाइ / उनकी श्रीमती	श्रीमतीले
साली / साढुभाइ	श्रीमतीकी बहिनी / उनको लोग्ने	लोग्नेले

- **विपरीतार्थी:** अ, अन जोड्ने: परिचित/अपरिचित, स्पष्ट/अस्पष्ट, अशान्त/शान्त; सबैमा होइन:
  - झगडा/मेलमिलाप
  - अभागी/भाग्यमानी
  - घृणा/ममता
  - पराई/आफन्त
  - आस/निराशा
- **पर्यायवाची:** मानिस/मान्छे, स्वयम्/आफैँ, सभ्य/शिष्ट, सन्तति/सन्तान, दुःख/कष्ट, परिस्थिति/अवस्था

व्याकरण: अव्यय

अव्यय: रूप नबदलिने:

- नामयोगी
- संयोजक
- निपात
- क्रियायोगी
- विस्मयादिबोधक

संयोजक: शब्द, पदावली, वाक्य जोड्ने

काम	संयोजक
थप्ने	र, अनि, तथा
विकल्प	वा, कि
उल्टो कुरा	तर, बरु
कारण, परिणाम	किनभने, त्यसैले
नभए के हुन्छ	नत्र
जोडा	जब ... तब, जहिले ... तहिले, यदि ... भने

विस्मयादिबोधक: अचानक मनको भाव; प्रायः सुरुमा; चिह्न (!); हटाए वाक्य पूरै

- **अचम्म:** ओहो!, अरे!, आम्मै!
- **डर:** बाफरे!
- **पीडा:** आत्था!, ऐया!
- **दया:** बिचरा!, कठै!
- **खुसी:** आहा!, स्याबास!
- **घृणा:** छ्या!, छि!, धत्!
- चिह्न होइन, काम हेर्ने: **बाबु!** यता आऊ (नाम)

निपात: आफ्नै अर्थ छैन, भाव थप्ने

निपात	थप्छ	उदाहरण
रे	सुनेको कुरा	पर्सि पूजा छ **रे**
नि	जोड, सम्झाउने	भनेकै थिएँ **नि**
त	जोड, तुलना	म **त** थाकेँ
पो	अचम्म	तस्बिर **पो** रहेछ!
है	अनुरोध, सहमति	आउनू **है**
क्या	शङ्का, झर्को	नल्याऊँ कि **क्या** हो?
न	अनुरोध	एकछिन बस **न**
ब्यारे	लाडप्यार	नभन **ब्यारे**
चाहिँ, भने	छुट्याउने	म **चाहिँ** बस्छु

- काका **र** काकी: संयोजक; के दिने **र**?: निपात
- भयो **भने** किन्छु संयोजक; म **भने** बस्छु निपात

वर्णविन्यास: ज्ञ र ग्य

- **ज्ञ** (ज् + ञ), **तत्सम:**
  - ज्ञान
  - आज्ञा
  - जिज्ञासा
  - विज्ञान
  - प्रतिज्ञा
  - ज्ञवाली
  - यज्ञ
  - प्रज्ञा
- **ग्य, आगन्तुक:**
  - ग्यास
  - ग्यारेज
  - ग्यालरी
- **ग्य, अनुकरणात्मक:** ग्याइँग्याइँ
- **ग्य, संस्कृतमै ग् र य:**
  - आरोग्य
  - भाग्य
  - योग्य

रचना: मनोवाद

- **शीर्षक, पृष्ठभूमि:** स्थान, समय, पात्र; कोष्ठकमा तीन चार वाक्यको परिवेश
- **खुलदुली:** एउटै कुरा छान्ने
- **शैली:** 'म' बाट, छोटा वाक्य; आफैँ सोध्ने, आफैँ खोज्ने
- **सम्झना, कल्पना** मिसाउने
- **मोड:** अपूर्ण वाक्य (...), चेष्टा कोष्ठकमा; मन कम्तीमा दुई पटक फर्कने
- **टुङ्गो:** सकारात्मक भावमा

समस्या प्रस्तुत गर्ने:

- नम्र बोली
- के सहयोग चाहिएको
- के, किन, स्पष्ट
- बढाइचढाइ नगरी

प्रायः हुने गल्ती

✗ मनोवादमा धेरै पात्र बोल्छन्
✓ एउटै पात्र; अरू सम्झनामा

✗ नन्द र आमाजू एउटै
✓ बहिनी नन्द, दिदी आमाजू

✗ 'बाबु!' विस्मयादिबोधक
✓ बोलाउन प्रयोग भएको नाम

✗ 'के दिने र?' मा संयोजक
✓ अन्त्यमा भाव थप्ने: निपात

✗ आरोज्ञ, भाज्ञ
✓ आरोग्य, भाग्य